

É R T E K E Z É S E K**A TERMÉSZET TUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.****KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.****A III. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL****SZERKESZTI****SZABÓ JÓZSEF,****OSZTÁLYTITKÁR.**

VI KÖTET. II. SZÁM. 1875.

DORNER JÓZSEF**E M L É K E.****KALCHBRENNER KÁROLY****R. TAGTÓL.****(Felolvastatott az Akadémia összes ülésén 1875. január 25.)**

— Ára 12 kr. —

BUDAPEST, 1875.**A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.****(Az Akadémia bérházában.)**

Eddig külön megjelent

É R T E K E Z É S E K

a matematikai tudományok köréből.

Első kötet.

- I. Szily Kálmán. A mechanikai hő-elmélet egyenleteinek általános alakjáról. Székfoglaló 15 kr.
- II. Hunyady Jenő. A pólus és a polárok. A viszonyos polárok elve 30 kr.
- III. Vész János A. Biztosítási kölcsön (új életbiztosítási nem) 30 kr.
- IV. Kruspér István. A Schwerdt-féle Comparator módosított alkalmazása 15 kr.
- V. Vész János A. Legrövidebb távok a körkúpon. Székfoglaló 20 kr.
- VI. Tóth Ágoston. Az európai nemzetközi fokmérés és a körébe tartozó goedaetai munkálatok 30 kr.
- VII. Kruspér István. A párisi meter-prototyp 10 kr.
- VIII. König Gyula. Az elliptikai függvények alkalmazásáról a magasabb fokú egyenletek elméletére 24 kr.
- IX. Murmann Ágost. Európa bolygó elemei, annak tíz első észlelt szembenállása szerint 25 kr.
- X. Szily Kálmán. A Hamilton-féle elv és a mechanikai hő elmélet második fő tétele 10 kr.
- XI. Tóth Ágoston. A földképkészítés jelen állása, a mint az képviselve volt az antwerpeni kiállításon. Két táblával 40 kr.

Második kötet.

- I. Murmann Ágost. Freia bolygó feletti értekezés 70 kr.
- II. Kruspér István. A comparatorokról 20 kr.
- III. Kruspér István. A vonásos hosszértékek összehasonlítása folyadékban 10 kr.
- IV. Feszt V. A közlekedési művek és vonalak 30 kr.
- V. Murman A. Az 1861. nagy üstökös pályájának meghatározása 40 kr.
- VI. Kruspér J. A párisi levéltári méter-rúd. 10 kr.

Harmadik kötet.

- I. Vész János Ármin. Adalék a visszafutó sorok elméletéhez. 10 kr.
- II. Konkoly Miklós. Az ógyallai csillagda leírása s abban történt napfoltok észlelése néhány spectrscopicus észlelés töredékeivel. 1872. és 1873. Két táblával. 80 kr.
- III. Kondor Gusztáv. Emlékbeszéd Herschel János k. tag fölött 10 kr.
- IV. B. Eötvös Loránd. A rezgések intenzitása, tekintettel a rezgési forrásnak és az észlelőnek mozgására 15 kr.
- V. Réthy Mór. A Diffraction elméletéhez 12 kr.
- VI. Martin Lajos. Az erőműtani csavarfelületek. — A vízszintes szélkerék elmélete. Két értekezés 10 kr.

DORNER JÓZSEF

E M L É K E.

KALCHBRENNER KÁROLY

R. TAGTÓL.

(Felolvastatott az Akadémia összes ülésén 1875. január 25.)

BUDAPEST, 1875.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.

(Akadémia-utca, akad. bérház).

DOEZIE JONZIE

K. M. A. B. K. E.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1875

1875

2

30

NEW YORK

BY

1875

DORNER JÓZSEF EMLÉKE.

KALCHBRENNER KÁROLY

r. tagtól.

(Felolvastatott az Akadémia összes ülésén (1875. január 25.)

Hazánk azon fűvészei közül, kik még e század elején születtek, ma már vajmi kevesen vannak életben.

Endlicher, Heuffel, Sadler, Frivaldszky, Vajda, Csécsi, régen hamvadnak s pár hó előtt követé őket Dorner József is.

Dorner József született Győrött 1808. novemb. 2-ikán. *)

Atyja, Thurner József, kereskedő volt s az illető anyakönyvben megjegyeztetik különösen, hogy utóbbi magát 1831-ben a megye nemesi lajstromába vétette fel.

A serdülő fiu első oktatását szülővárosában nyeré, hol egyszersmind az alsó gymnasium növendéke is volt; a bölcsészeti folyamat a soproni főgymnasiumban végezte, holakkoriban Hetyési, Seibold, Odor tanárok működtek; gyakornokskodott aztán 1824—1827. ugyanott a Kochmeister féle gyógyszerárban s végül segédképen töltött több évet Pesten és Pozsonyban.

A fűvészet iránt már zsenge korában nyilvánuló előszeretetének fejlesztésére a szép és viránydus soproni környekeni hosszabb tartózkodás nagy befolyással volt.

További kiképeztetése czéljából 1831—1832-ben a bécsi egyetemen találjuk, hol a természettudományokkal, nevezetesen a vegytannal és a leiró fűvészzel szenvedélyesen foglalkozott. Tanulmányai végeztével segédeskedett többféle

*) Kanitz. A. (Geschichte der ung. Botanik. — Hannover 1863; 114 lapon) azt mondja, hogy 1810-ben született, és a Magy. Tanügy II. évfolyamában 1873-ban az 1809. évet találjuk születése évéül följegyezve.

gyógyszertárakban egészen 1836-ig, anélkül hogy kedvencz tanulmányaival felhagyott volna. A növények iránti szenvedélyes szeretete bejáratá vele nem csak a szomszédos tájakat; sokat utazott ő, hogy részint tudvágyát kielégíthesse, részint tudományos összeköttetések tekintetéből, nem csak hazánkban, Ausztriában, de Németországban is, mely célra tetemes összegeket áldozott.

Nevezetesen, beútaza 1835-ben a Bánátot, melynek virányáról irt értekezése 1839-ben került ki a sajtó alól.

1836—40 Pozsonyban, számára atyja által megvett gyógyszertár tulajdonosaként találjuk őt; azonban vagy az üzlet prozai volta, vagy tán kedvezőtlen anyagi viszonyok nem sokára elhagyatták vele eddigi állását, anyival és inkább miután egy kis államhivatal tétetett részére kilátásba Kétségkívül akkor Endlicher István társalgása és példája nagy befolyással volt tanulmányai irányzatára. 1840-ben a m. kir. helytartótanács egészségügyi osztályában nyert alkalmazást. 1845-ben megnősült, de gyermekei nem születtek. 1848-ban Eötvös József báró a m. kir. cultusminiszteriumba hívta meg őt: — jeleül annak, hogy tudományos működése és tehetsége méltó elismerésre találtak.

Ez időben a pesti fűvészkert hirneves felügyelőjével Rochel Antallal megismerkedett és vele sok érdekes kirándulást tett távolább eső vidékekre is. Szoros viszonyt kötött a nagyérdemű fűvészszel Sadler József tanárral, ki mindég szolgálatkész jóakarója, buzditója és barátja maradt úgy, mint a szorgalmas természetvizsgáló Lang Adolf is.

Bánati utján Dorner, Rochel közvetítése folytán, Heuffel Jánossal Torontál megye hires főorvosával közelebb érintkezésbe jött és nem csak ezen megyét járta be társaságában, de segedelmével a Herkules fürdőket, Orsovát, a Clissurát stb. meglátogatta.

Történetesen megismerkedvén gróf Zichy Jánossal vele több fűvészi kirándulást tett a dunántúli vidékekre, sőt a stiriai Schneebergre is. — A hazai fűvészet hű ápolója és hathatós pártfogója Dr. Haynald kalocsai érsek is elismerésével és részvételével támogatta őt. — Többféle dolgozat által, melyeket bel- és külföldi lapok számára irt, neve mindinkább

ismeretessé lett s így összeköttetései is mindinkább terjedtek.

A bécsi gyűjteményekben buvárkodván, megismerkedett az ottani legelőkelőbb fűvészekkel, u. m. Dr. Fenzl-el, kívül aztán állandó összeköttetésben maradt, és Neilreichchel, kinek magyar florája kiadásánál sok szolgálatot tett. Azonkívül Foglár, Janka és Dr. Kanitz urakkal sokat levelezett és a kiválóbb fűvész társulatokkal folytonos csereviszonyban állott.

Még a külföldi tekintélyek is nagyra becsülték közleményeit. — A németországi fűvészek Nesztora Reichenbach és fia tőle sok becses adatot nyertek. Dr. Ascherson a berlini tudós is meglátogatta őt, oktattatván általa a magyar nevek helyesírásában és kiejtésében.

Már 1846-ban fogamzott meg benne a magyarországi virány kiadásának merész gondolata, felszólítván az akkori fűvészek legjelesebbjeit, mint Heuffelt és Sadlert, abbeli tervének megvalósítására. Ezen munkának Magyarország, Erdély, Horvátország sőt Dalmatiának edényes növényeit, Endlicher természetes rendszere szerint rendezve, továbbá rövid ismertetéseket (diagnoses) Linné szellemében, valamint a fajok rövid leírásait s ezen kívül minden egyes fajnál azon írók neveit, kik magyarországi növényekről irtak, kellett volna magában foglalnia.

»Mi akarjuk« mondja Dorner »honfitársaink érdemeit elismerni, azért foglaltassék ezen kézikönyvben mind az, a mi nálunk e téren mindeddig látott napvilágot.« Fájdalom, hogy ezen szép terv füstbe ment, mivel Sadler nem sokára elhalt, Heuffel mindinkább visszavonult, és Dorner, magára hagyatva, a munkához fogni nem akart. — Bekövetkezett az 1848-iki év s vele a mozgalmas időszak, mely magával ragadván Dornert is, megfosztván őt utóbb a miniszteriumban viselt hivatalától.

A szabadságharcz lezajlása után Dorner a magány életbe vonulva, csupán kedvencz tudományának élt. Több fűvészeti dolgozatot irt bel és külföldi lapok számára, mi által neve mindinkább ismertebbé lett; azonkívül érintkezett a legkitünőbb szaktudósokkal, részint személyesen, részint levelezés által. Miután a magyarországi viránynak kiadása hajó-

törést szenvedett, kevésbé foglalkozott a rendszeres fűvészetel, s munkása csupán apróbb monographiai dolgozatokra szorítkozott; annál behatóbb tanulmányozás tárgyává tette most a növények boncz- és élettanát. Ezen időszakból származnak több érdekes dolgozatai, melyekkel a pesti természet-tudományi társulatnak kedves meglepetést szerzett. Névszerint: az élődi növényekről. (1851) »a fűnyügneműek boncztani viszonyairól. (1852)« az amylumról »és a szőlőbetegségről« (1853). Ezen kitűnő dolgozatok közzétételének eredménye az volt, hogy a szarvasi gymnasium őt 1853-ban a természet-tudományok tanárává nevezte ki. Ezen új állásában is, hol főfeladata volt ismereteinek didaktikai tekintetbeni érvényesítése, folytatta ő tudományos működéseit ritka buzgalommal, miről a szarvasi gymnasium iskolai értesítvényei eléggé tesznek tanúságot. 1858-ban a magy. tud. Akadémia tagjává választatván, a dolgozatok egész sorát bocsátotta közre, melyek az Akadémia Értekezéseiben láttak napvilágot s melyek jegyzéket majd annak helyén adni fogjuk.

1860-ban Dornert a pesti ev. gymnasium választá meg tanárává s ezen állásban egészen haláláig meg is maradt.

Igy hát megint az ország fővárosát, a nemzeti tudományos törekvések gyűpontját nevezhette otthonjának, hol egyrészt irodalmi segédeszközökben nem szenvedett hiányt, más résztől pedig jótékony befolyással volt működésére a folytonos szellemi érintkezés és buzdítás; s ámbár már jóval tulvult az élet delén, mindazonáltal remélhető volt, hogy a gondviselés még sok évig hagyandja működni a tudomány mezején. És valóban bátran is hatolt előre az általa megkezdett irányban: közzétett monographiai dolgozatokat a »Cuscutáról, Cyperus pannonicus, Ceratocephalus orthocerasról, a pest-budai környék tölgyeiről s. a. t. megírta továbbá a górcső történetét s a pesti virány összehasonlítását az alsó-ausztriaival. Ezen időből birunk töle iskolai használatra szánt növény-, ásvány- és állattani könyveket is; de ezzel, fájdalom, irodalmi s tudományos működése véget is ért! — Életének csillaga leáldozóban volt. Kora özveységének sötét árnyai ereszkedtek életutjára s így aggkora napjaiban nem részesülhetett azon jótékony ápolásban, melyet csak a szeretett hit-

vesi kar nyújtani képes! Ehez járult még gyógyíthatlan szivbaja, mely őt nem csak az élet örömeinek élvezetében, hanem a szigorú munkásságban is akadályozta.

Valóban leverő hatással birhat a tudomány emberére, kinek lelke még élénk, még tetterős, azon körülmény, ha tanulmányozásaiban, tervezetei- és törekvéseiben egy kérlelhetetlen »ne tovább« állja útját; ha a valóság azon szomorító tudatára jut, hogy a sors tőle az előkészített anyag felhasználását, tervezeteinek kivitelét, a kezdett munka leendő befejeztetését, megtagadja, mert a test gyarló gépezete a további szolgálatot teljesíteni nem képes. És ezt kellett tapasztalni annak a férfinak, kit ime most gyászolunk!

Nem tudta a betegség ugyan teljesen lenyügözni tette-erejét: bátran kelt védelemre a napról napra növekedő testi bajok ellenében; azonban a tettakarat az eloszlásnak indult anyag elleni ezen harczában, — nemünk mindegyikének utoljára is buknia kell!

Szabadjon elhalt tagtársunk futólagosan ecsetelt élet-pályájára még egy rövid pillantást vetnünk!

Életfutásának főbb megállapodási pontjai, melyeknél a végre czélt ért férfi egymásután mint gyógyszerész, utazó államhivatalnok és tanár élénk, tűnik, azonnal tudatják velünk, hogy élete nem mozgott a mindennapiság kerékvágásában. Meggyőződhetünk azonnal, hogy ezen férfiú korántsem volt azon praktikus természetek egyike, melyeknek törekvése mindenek előtt biztos állás és kellemes jóllét megállapítására irányul. Ilyetén állást biztosított volna számára már magában üzletének folytatása is; az irány ellenben, melyet ő maga elé tűzött, eléggé mutatja, hogy a pénzszerzésre vajmi kevés súlyt fektetett, e helyett boldogságát lelke gazdagításában, tudvágyának kielégítésében, kedvencz tudományának ápolásában kereste és valóban találta is. Így tehát nála az ideális irány volt az uralkodó, mely körülmény neki annál is nagyobb érdemül tudandó lesz, minél hajlandóbbak a jelenkor emberei kizárólag csak anyagi érdekek szolgálatára. — Nem akarjuk kétségbe vonni, hogy a ki pénz és dicsvágy által indítatva, a tudományt épen csak bőven jövedelmező iparágnak tekintí, annak egyszersmind nem tehetne jó szolgálatot is; azt azonban

mindig bizvást fogjuk állítani, hogy a tudomány felkent papjának csak az tekinthető, ki — valamint elhunyt tagtársunk — önzetlen szeretettel, a hasonlesés felretevésével lép annak szolgálatába, s ezen szolgálatban nem retten vissza áldozatoktól sem.

Dorner már oly időben lépett fel fűvészként, midőn nálunk ezen tudomány vajmi gyér tisztelőt számlált. Azon kevesek is utalva lévén abbéli ismereteiket magántanulmányozás által szerezni meg, az általok észlelt növényeknek gyűjtésére és szárítására, megismerésére és leírására szorítottak, s fűvészeti működésük növényjegyzékek összeállításában és helyi virányok leírásában érte el tetőpontját. Valamennyi 1848 előtt működő fűvészeink a rendszeres viránytan hívei voltak. Dorner is eleinte csupán a leirő fűvészettel foglalkozott; nem sokára azonban egyes fajok és csoportozások leírására tért át, míg végre oly tért választott, mely addig hazánkban mivelve nem volt. —

Mint t. i. a keményítő és czukorról, továbbá a növényi ébrényről sat, irt értekezéseiből láthatjuk, figyelmét a, plánták *belszerkezetére és fejlődési történetére*, tehát azok boncz- és élettanára fordította. E tekintetben jeles vegyészeti ismeretei, úgy a gőrcső-kezelés körül szerzett nagy ügyessége igen jó szolgálatot tettek, és ritka szabatosséggal irt értekezései különösen nagy becset nyertek azon beható vizsgálódások folytán, melyeken azok alapultak. Midőn az ébrény képződéséről s a phanerogamok termékenyítéséről irt, — minél hasonló eredményekhez jött mint Schleiden — mindenek előtt két éven át a Cochlearia officinalist tette tanulmányozásai tárgyává, saját boncztani készítményeit a m. k. természettudományi társulat alá terjesztvén.

Joggal mondhatjuk hogy Dorner egyik előharczoja volt hazánkban a növények boncz- és élettani tanulmányozásának. Fűvészetünk történelmében ez minden esetre oly jelenség mely valóban megérdemli, hogy különösen hangsúlyoztassék és kiemeltessék!

Már előre is gyaníthatjuk, hogy oly képességgel és jellemmel bíró férfi mint Dorner, ritkította párját mint nyilvános tanár is.

Vannak tudósok, kik tárgyukba való elmélyedésükben teljesen elfelejtkeznek a külvilágról s ismereteik bár mily nagy halmaza daczára nem birnak azon képességgel, azokat másokkál közleni is, azokat tanítványainak értelmi felfogásához alkalmazni. — Dornernél az ellenkezőt tapasztaljuk! — Kitünő tanítási kepeességgel, világos eleven előadással birt. A természet-tudomány mind a három ágáról irt tankönyvei minden tekintetben megfelelnek a *modszertan* jelen kiváнал mainak s kézikönyvekül kitünő helyet foglalnak el. Mint tanár különösen tünt ki hivatásának lelkiismeretes teljesítésében. Vissza nem rettent semmi fáradságtól, semmi megéröltetéstől, sőt hosszadalmas betegeskedése sem tudta őt viszatartóztatni kötelessége teljesítésétől.

Végül még pár vonást képenek kiegészítéseül!

Mint ember, példányszerű élete által tünt ki. Jellemének alapvonása volt a humanitás. Szelid, békeszerető lelkülete, szerénysége, mások érdemeinek kellő méltatása, — ezek valának erényei s biztosíták számára tagtársai osztatlan szeretetét és tiszteletét. Egészséges humora és találó élczei által fűszerezé a társalgást, és ha szakférfi érintkezett vele, az nem hagyta őt el a nélkül, hogy ismereteiben nem gyarapodott volna.

Áldott légyen emléke!

Nyomatásban megjelent vagy általa felolvastatva — következő értekezéseit ismerjük.

1. Das Bánát in topographisch - naturhistorischer Beziehung. Presburg 1839. XIII. és 224 lap.

2. Az elődi növényekről. 1851.

3. A fűnyűgneműek bonczani viszonyairól 1852.

4. Az amlumról, boncz és élettani ismertetés. 1853.

E három értekezés előadatott a m. k. természettudományi társulat üléseiben.

5. Die Traubenkrankheit, nach den neuesten Erfahrungen und Ergebnissen, dargestellt von J. Dorner. Pest, 1853. (48 lap),

6. A természettudományok studiumáról (a szarvasi gymnasium programjában 1854).

7. A phanerogamok termékenyítése és az embryo képződése. Ugyanott 1855.

8. A cukor-ról és keményítőről Ugyanott. 1859.
9. A görög történelmének s alkalmazásának vázlata, a m. tud. Akadémia értekezései. term. tudom. osztály I. 29. 1860.
10. Pestmegye viránya összehasonlítva Alsó-Ausztria virányával. — A pesti év. gymnazium programjában 1862.
11. A tölgyekről általában s különösen a buda-pesti tölgyekről: — Felolvastatott az akad. szakülésen. nov. 24. 1862.
12. Állattan elemei, algymnazium és reáltanodák számára. I. és II. rész. Pest. 1862.
13. Magyarország arankái (Cuscutae). Mouographiai vázlat. A m. természetvizsgálók IX. szakgyűlése munkálataiban.
14. Állattan elemei, algymnazium és reáltanodák számára, III-ik rész. Pest 1864.
15. Növénytan elemei gymnazium és ipartanoda alsóbb osztályai számára, Pest. 1864.
16. Ásványtan elemei, algymnazium és alreáltanodák számára Ugyanott.
17. Ásványtan felsőbb tanodák számára. u. o.
18. A városligeti hattyutó kiszáradt fenekén buján előtűnt Cyperrus pannonicusról.
19. Igazítás a budai virány Ceratocephalus orthoceras. D. C. féle faját illetőleg.
- E két utóbbi dolgozat előadatott az akad. szakgyűlésein 1865-ben, nem különben 1868-ban a következő:
20. Néhány ritka magyarországi növényfajokról (Anthemis Neilreichi és Cuscuta obtusiflora Humb. et Boupl.
21. Magyarország Cuscutái, Megjelent német nyelven is a Linnea című folyóiratban, 35-ik kötet II. füzet 1867.

É R T E K E Z É S E K

a természettudományok köréből.

Első kötet. 1867–1870.

	Ára
I. Az Ozon képződéséről gyors égéseknél. A polhorai sósforrás vegyelemzése. Than Károlytól (1867.)	12 kr.
II. A közép idegrendszer szürke állományának és egyes ideggyökök eredeteinek tájviszonyai. Lenhossék Józseftől (1867.)	12 kr.
III. Az állattenyésztés fontossága s jelenlegi állása Magyarországon. Zlamál Vilmostól (1867.)	30 kr.
IV. Két új szemmerészeti mód. Jendrassik Jenőtől (1867.)	70 kr.
V. A magnetikai lehajlás megmérése. Schenkl Guidótól (1867.)	30 kr.
VI. A gázok összenyomhatóságáról. Akin Károlytól (1867.)	10 kr.
VII. A Szénéleg-Kénegől. Than Károlytól (1867.)	10 kr.
VIII. Két új kénsavas Káli-Kadmium kettőssónak jegeczalakjairól. Krenner G. Sándortól (1867.)	15 kr.
IX. Adatok a hagymáz oktanához. Rózsay Józseftől (1868.)	20 kr.
X. Faraday Mihály. Akin Károlytól (1868.)	10 kr.
XI. Jelentés a London- és Berlinből az Akadémiának küldött meteoritekről. Szabó Józseftől (1868.)	10 kr.
XII. A magyarországi egyenesröpkék magánrajza. Fridvaldszky Jánostól (1868.)	1 frt 50 kr.
XIII. A féloldali ideges főfájás. Frommhold Károlytól (1868.)	10 kr.
XIV. A harkányi kénes víz vegyelemzése. Than Károlytól (1869.)	20 kr.
XV. A szulinyi ásványvíz vegyelemzése. Lengyel Bélától (1869.)	10 kr.
XVI. A testegyenészet újabb haladása s tudományos állása napjainkban, három kiválóbb köresettől felvilágosítva. Batizfalvy Sámuelről (1869.)	25 kr.
XVII. A görcső alkalmazása a közzetban. Koch Antaltól (1869.)	30 kr.
XVIII. Adatok a járványok oki viszonyaiból Rózsay Józseftől (1870.)	15 kr.
XIX. A silikátok formulázásáról. Wartha Vinczétől (1870.)	10 kr.

Második kötet. 1870–1871.

I. Az állati munka és annak forrása. Say Móricztól (1870)	10 kr.
II. A mész geológiai és technikai jelentősége Magyarországon. B. Mednyánszky Dénestől (1870.)	20 kr.
III. Tapasztalataim a szeszes italokkal, valamint a dohánynyal való visszaélésekről, mint a láttompulat okáról. Hirschler Ignácztól (1870.)	80 kr.
IV. A hangrezgés intenzitásának méréséről. Heller Ágosttól (1870.)	12 kr.
V. Hő és nehézkedés. Greguss Gyulától (1870.)	12 kr.
VI. A Ceratozamia himsejtjeinek kifejlődése és alkatáról. Juran yi Lajostól (4 táblával, 1870.)	40 kr.
VII. A kettős torzszülés bonczana. Scheiber S. H.-tól Bukarestben, 4 könyomatu ábrával.	30 kr.
VIII. A Pilobolus gombának fejlődése- és alakjairól. Klein Gyulától. Két táblával.	15 kr.
IX. Oedogonium diplandrum s a nemzési folyamat e moszatnál. Juran yi Lajostól	35 kr.
X. Tapasztalataim az artézi szökökutak furása körül. Zsigmond y Vilmostól	50 kr.
XI. Néhány Floridea Kristalloidjairól. Klein Gyulától. (Egy tábl.)	25 kr.
XII. Az Oedogonium diplandrum (Jur.) termékenyített petesejtjéről. Juran yi Lajostól	25 kr.

	Ára
XIII. Az esztergomi burányrétegek és a kisczelli tállyag földtani kora. Hantken Miksától	10 kr.
XIV. Sauer Ignác emléke. Dr. Poor Imre l. tagtól	25 kr.
XV. Görcsövi kőzetvizsgálatok. Koch Antaltól	40 kr.

Harmadik kötet. 1872.

I. A kapaszkodóhajózásról. Kenessey Alberttől	20 kr.
II. Emlékezés Neilreich Ágosttól. Haszlinsszky Frigyesről	10 kr.
III. Frivaldszky Imre életrajza. Nendtvich Károlytól	20 kr.
IV. Adat a szaruhártya gyurmájába lerakodott festanyag ismeretetéséhez Hirschler Ignácztól	20 kr.
V. Közlemények a m. k. egyetem vegytani intézetéből. Dr. Fleischer és Dr. Steiner részéről. Előterjeszti Than Károly	20 kr.
VI. Közlemények a m. k. egyetem vegytani intézetéből, saját maga, valamint Dr. Lengyel és Dr. Rohrbach részéről. Előterjeszti Than Károly	10 kr.
VII. Emlékezés Flór Ferencz felett. Dr. Poor Imrétől	10 kr.
VIII. Az ásványok olvadásának új meghatározási módja. Szabó Józseftől	16 kr.
IX. A gombák jelleme Haszlinsszky Frigyesről	10 kr.
X. Adatok a zsírfelszívódáshoz. Thannhoffer Lajostól	60 kr.
XI. Adatok a madárszem fésűjének szerkezetéhez és fejlődéséhez. Mihálikovics Gézáltól	25 kr.
XII. A vese vérkeringési viszonyairól. Högyes Endrétől	50 kr.

Negyedik kötet. 1873.

I. A magyar gombászat fejlődéséről és jelen állapotáról. Kalchbrenner Károlytól	25 kr.
II. Az Aethylloxalátnak hatásáról a Naphtylaminra. Balló Mátyástól	10 kr.
III. A salvinia natans spóráinak kifejlődéséről. Jurányi Lajostól	20 kr.
IV. Hyrtl Corrosio-anatómiája. Lenhossek Józseftől	10 kr.
V. Egy új módszer a földpátok meghatározására kőzetekben. Szabó Józseftől	80 kr.
VI. A beocsini márga földtani kora. Hantken Miksától	10 kr.

Ötödik kötet. 1874.

I. Emlékezés Kovács Gyula fölött. Gönczy Páltól	10 kr.
II. Magyarország téhelyröpiének futonczféléi. Frivaldszky Jánostól	40 kr.
III. Beryllium és aluminium kettős sók. Welkov Sándortól	10 kr.
IV. Jelentés a Capronamid előállításának egy módjáról. Fabinyi Rezsőtől	10 kr.
V. Időjárási viszonyok Magyarországon 1871. évben; különös tekintettel a hőmérsékre és csapadéokra. 7 táblával. Schenzl Guidótól	50 kr.
VI. A Nummulitok rétegzeti (stratigraphiai) jelentősége a délnyugati közép-magyarországi hegység ó-harmadkori képződményeiben. Hantken Miksától	20 kr.
VII. A vízből való élet- és vagyonmentés és eszközei. Kenessey Alberttől	20 kr.
VIII. Adatok a látahártya-maradvány kórodai ismeretéhez. Hirschler Ignácztól	15 kr.
IX. Tanulmány a régi zsidók orvostanáról. Dr. Rózsay Józseftől	25 kr.
X. Emlékezés Agassiz Lajos k. tag fölött. Margó Tivardától	15 kr.
XI. A rakováci sanidintrachyt (?) és földpátjainak vegyelemzése. Koch Antaltól	10 kr.

Hatodik kötet. 1875.

I. Emlékezés gr. Lázár Kálmán felett. Xántus Jánostól	10 kr.
---	--------